קלמן סעגאַל

אַ באַזוך אין ניו־יאָרק

(דערציילונג)

ערשט אײערנעכטן בין איך געזעסן ביים פענצטער פון אַ ביליקן האָטעלצימער אין בראָנקס און געקוקט אויף דער ניו־יאָרקער גאַס. כ׳בין דאָרט געווען גאַנצע צוויי וואָכן — צוויי נישט געלונגענע וואָכן. די גאַנצע רייזע איז געווען נישט געלונגען, אפשר מיט עטלעכע יאָרצענטליק פאַרשפעטיקט. איך האָב נישט געפונען די פרייד פון דעראַבערן ווייטקייטן, כ׳האָב נישט געפונען דעם פאַרגעניגן פון אַ זאָרגלאָזן טוריסט, וועלכער אַנטציקט זיך מיט דער אורבאַניסטיק און מיט דער טעכניק, מיט דעם טעמפּאָ פון דער באַוועגונג און מיט טויזנט אַנדערע זאַכן. פאַרקערט: דאָס אַלץ האָט אין מיר געוועקט אַ פחד, אַ געפיל פון פאַרלירן זיך און מאַכטלאָזיקייט. איך האָב וואָס גיכער געוואָלט אַנטלויפן. פון טאָג צו טאָג, און דערנאָך פון שעה צו שעה, איז אין מיר געוואַקסן די בענקשאַפט צו דער שטילער לאַנדשאַפט פון ישראל, צו דעם גאָלדיקן זאַמד פונעם מדבר, צו דער זאַפטיקער גרינקייט פון די פרדסים — און איך האָב פלוצים דערשעצט ווי גוט עס איז צו האָבן וווּהין זיך צוריקצוקערן.

אמת געזאָגט, האָב איך אַמעריקע בכלל נישט געזען. איך בין נישט קיין דערפאַרענער טוריסט, כ׳האָב נישט באַוויזן אויף אַ קלוגן אופן צו אָרגאַניזירן זיך דעם דאָזיקן אויספלוג. און עס איז נישט קיין חידוש. איך האָב טאָקע געררייזט אַ סך, אָבער געווען איז עס תמיד אין אַ ביסל אויסטערלישע באַדינגונגען: מען פלעגט מיך פירן מיט קאָנוואָי, מיט דעם גאַנצן כבוד וואָס עס קומט אַן אַרעסטאַנט. יענע צייטן און יענע רייזעס פיל איך נאָך ביז היינט אין די ביינער. איך בין נאָך נישט צוגעוווינט צו דער פרייהייט. איך האָב ביז איצט פיינט פאָליציאַנטן, איך האָב נישט קיין צוטרוי צו קיין שום מאַכט, צו קיין שום רעגירונג, איך האָב פיינט פאַרטייאישע טוערס — לינקע און רעכטע און אפילו די פון צענטער. איך פאַרטראָג נישט קיין יוריסטן, קיין ריכטערס און פראָקוראָרן, אפילו פאַרטיידיקערס, דאָס הייסט אַדוואָקאַטן האָב איך אויך פיינט.

וואָס שייך אַמעריקע, האָב איך בלויז געזען ניו־יאָרק. נישט נאָר פון אונטן, דאָס הייסט אין טריין, אין וועלכן איך פלעג יעדן טאָג פאַרברענגען עטלעכע שעה, פאָרנדיק פון בראָנקס קיין ברוקלין אָדער צוריק. ניו־יאָרק איז שיין, אָבער איך האָב די דאָזיקע שטאָט נישט ליב. ס׳איז נישט איר שולד. די גאַנצע וועלט

איז שיין, און דאָך פּיל איך צו איר אַן אומווילן, אַ ווידערווילן, טיילמאָל אפילו אַ האַס. ליבע איז אַ קאַפּריזנע געפיל. איך האָב אין אַ געוויסן טאָג אויפגעהערט צו ליבן דאָס לאַנד, אין וועלכן איך בין געבוירן געוואָרן, און ווען איך הער עמעצן אויף צו ליבן, ווער איך אויף אַ לאַנגער צייט נערוועז, בייז, ווען די ליבע גייט אויס, פּיל איך זיך אַזוי, ווי איך וואָלט אַלץ פאַרלוירן, ווי דער דאָך איבערן קאָפּ וואָלט מיר פאַרברענט געוואָרן.

געשלאָפן בין איך אין אַ האָטעל אין בראָנקס. פון דרויסן האָט דאָס הויז געהאַט אַ גאַנץ לייטישן אויסזען, נאָר אינעווייניק איז די ווירקלעכקייט געווען אַ נעבעכדיקע. עס האָבן דאָרט געוווינט פּאָרטאָריקאַנער און נעגערס, נו און איך, — אַזאַ בר־מזל בין איך שטענדיק, ווען אַנדערע שלאָפן אויף אַ קישן, געפין איך צו קאָפּנס אַ שטיין... איבעריקנס: מיר האָבן די נעגערס נישט געשטערט און אויך נישט די פּאָרטאָריקאַנער, צו פּיל צרות האָב איך זיך אָנגעליטן פון די ווייס־ראַסיקע, כ׳זאָל היינט אַנטלויפן פון די שוואַרצע.

האָב איך געוווינט אין דאָזיקן האָטעלעכל, אין אַ צימער וווּ עס איז געווען בערך עטלעכע טוצנט זשוקעס, און יעדער זשוק איז געווען אַזוי גרויס ווי אַ קראָקאָדיל. דער פּאָרטיער האָט מיך געטרייסט, אַז די דאָזיקע זשוקעס זענען שוין כמעט אויסטרעסירט. דאָס זענען היימישע, נישט שעדלעכע זשוקעס, מען דאַרף פאַר זיי נישט קיין מורא האָבן, מען דאַרף זיך צוגעוווינען. דאָרט וווּ עס זענען פאַראַן זשוקעס, זענען נישט פאַראַן קיין וואַנצן, ווייל די דאָזיקע ביידע באַשע־פענישן פאַרטראָגן זיך נישט קעגנזייטיק — איז זאָל שוין בעסער זיין מיט זשוקעס. די אויפקלערונג פון פּאָרטיער איז געווען לאָגיש, כמעט וויסנשאַפטלעך און איבערצייגעוודיק. איך בין אין דאָזיקן האָטעל פאַרבליבן גאַנצע צוויי וואָכן און איך האָב דאָרט טאַקע נישט געזען קיין איינציקע וואַנץ.

— פאַרשטייט זיך — האָט מיך אינפאָרמירט דער גוטמוטיקער שוואַרצער פּאָרטיער — פאַרשטייט זיך, אַז עס זענען אין ניו־יאָרק פאַראַן אַ סך האָטעלן אָן זשוקעס און אָן וואַנצן. ער אַליין האָט אַמאָל אין אַזאַ האָטעל געאַרבעט. ער האָט דאָרט זייער גוט פאַרדינט, כאָטש די העלפט פונעם טרינק־געלט האָט ער געמוזט אַוועקגעבן דעם באָס. אין אַ געוויסן טאָג האָט אים איינער אַ שיכורער גאַסט באַליידיקט, האָט ער אים דערלאַנגט אין די ציינער און מען האָט אים אַרויסגעוואָרפן פון דער אַרבעט, ווייל אין אַמעריקע איז פאַראַן דעמאָקראַטיע, אַלץ מעג מען, נאָר שלאָגן טאָר מען נישט, מען טאָר זיך נישט קריגן מיט קיינעם, דעם וואָס שרייט העכער, שיקט מען באַלד צו אַ פּסיכיאַטרישער אונטערזוכונג, פון אַזאַ אונטערזוכונג האָט מען דערנאָך אַ סך צרות, ווייל לויט די פּסיכיאַטערן זענען אַלע מענטשן משוגע. און דאָס איז אמת.

אין איינעם אַן אינדערפרי בין איך געפאָרן קיין ברוקלין, אַ קוק צו טון אויפן ים. ס׳האָט געבלאָזן אַ קאַלטער ווינט, כ׳בין געזעסן אויף דער טעראַסע פון אַ קאַפע־הויז, ביים צווייטן טיש האָבן עטלעכע יונגע לייט געלאַכט און גערעדט אַ שלעכטן פּויליש. ס׳איז קלאָר: אַלע עמיגראַנטן אויף דער וועלט פאַר־

געסן גיך זייער מוטערשפּראַך, פּאָליאַקן רעדן אַ שלעכטן פּויליש, יידן רעדן אַ שלעכטן יידיש, איינע אַסימילירן זיך, אַנדערע רעדן וועגן נאַציאָנאַלער אידענ־טיפיקאַציע — די הויפּטזאַך איז: נישט אַריינפאַלן אין דער פּאַסטקע פון קאָס־מאָפּאָליטיזם, ווייל אין האַס צו די קאָסמאָפּאָליטן זענען אַלע אויף אַ מאָדנע אופן איינשטימיק. היטלער האָט זיי פיינט געהאַט, סטאַלין האָט זיי געשיקט אויף דער תליה, און אפילו היינט, ווייסט יעדער פּאַטריאָט אין דער פרייער וועלט און יעדער פּאַטריאָט אין די קאָמוניסטישע לענדער, אַז קאָסמאָפּאָליטן דאַרף מען באַקעמפן, כאָטש קיינער ווייסט נישט גענוי פאַרוואָס.

און איך? איך זיץ אויף דער טעראַסע פון אַן אַמעריקאַנער קאַפע־הויז און איר טראַכט: כ׳בין קראַנק, איך לייד פון פּסיכישע פאַרלעצונגען, דאָס זענען איבערבלייבענישן נאָך גרויסע נאַציאָנאַלע קראַנקהייטן פון אַנדערע פעלקער, וואָס האָבן אומגעבראַכט מיליאָנען מיינע ברידער. אַלע זענען אומגעקומען, נאָר איך לעב, כאָטש די אַלע וואָס זענען אומגעקומען זענען געווען בעסער פון מיר און איידעלער.

כ׳האָב געעפנט אַ צייטונג און איבערגעלייענט אַן אַרטיקל וועגן ליטעראַטור, וועגן דעם אַז אַן אמתער שרייבער מוז זיין נאַציאָנאַל, אַנדערש איז ער נישט קיין שרייבער. און מסתמא איז ער גערעכט, דער מחבר, ווייל יעדער איז דאָך אַ ביסל ערגעץ־ווו גערעכט. אָבער איך בין דאָך קראַנק — און ווען עמיץ רעדט צו מיר אָדער אין מיין אָנוועזנהייט וועגן נאַציאָנאַלער ליבע, פּיל איך באַלד, אַז עס ציטערט אויף מיר די פעל און עס הייבט מיר אָן וויי צו טאָן די לעבער. איך האָב אַמאָל ליב געהאַט פּוילן, אָבער ווען מען האָט געשריגן "ניעך זשיע פּאָלסקאַ!", האָב איך געציטערט פון אויפרעגונג, ווייל עס זענען געווען צייטן, ווען שרייענדיק די דאָזיקע ווערטער, האָט מען געשלאָגן יידן. איך האָב ליב געהאַט די דייטשן און די דייטשע קולטור, אָבער זיי האָבן נישט געוואָלט איך זאָל זיי ליב האָבן, און עטלעכע יאָר שפּעטער האָב איך שוין געוווסט, אַז ווען זיי שרייען "עס לעבע דאָס פּאַטערלאַנד" — דאַרף מען אַנטלויפן, ווייל עס קאָן פּאַסירן, אַז עס וועט עמעצן איינפאַלן אויפצוקנעפּלען מיינע הויזן און קאָנטראָלירן צי מיין מענלעכער ברילאַנט איז נישט געמלט. אויך דעם ראַטנפאַרבאַנד האָב איך אַ צייט ליב געהאַט, אָבער געוווסט האָב איך שוין, אַז ווען מען שרייט "דאַ זדראַסטוויעט ראַדינאַ" — גרייט מען זיך צו עפּעס אַ גרעסערע חזירײַ.

דער ים אין ברוקלין שמעקט מיט פיש, כאָטש קיינער פאַרנעמט זיך דאָ נישט מיט פישערײַ. פון איין זייט דער ים, פון דער צווייטער — די שטאָט. די הייזער פון מאַנהעטן זעען אויס ווי גיגאַנטישע דענקמעלער. דאָרט ערגעץ ווייטער אָדער נענטער איז די 5־טע עוועניו, דער גן־עדן פון באַנקירן, גרויסע סוחרים און ליבהאָבער פון הויכער אורבאַניסטיק. אין האַרלעם ליגן אויף דער גאַס בראַ־דיאַנעס, ווייסע און פאַרביקע. די ווייסע האָבן פיינט די נעגערס, די נעגערס האָבן פיינט די יידן. די יידן האָבן זיך פיינט קעגנזייטיק.

יידן. אין שוואַרצע איבערציערס, מיט בערד און פּאות, לובאַוויטשער חסידים

און אַנדערע חסידים, אָדער סתם יידן, אָן בערד און אָן פּאות. מיינע ברידער — אַ געזונט אויף זייערע קעפּ.

ס'האָט אָנגעהויבן צו רעגענען. כ'בין צוגעלאָפן צום טריין, געפאָרן קיין בראָדוויי, כ'האָב דאָרט געהאַט עמעצן צו באַזוכן. פאַר ניין און ניינציק צענט האָב איך מיר געקויפט אַ שירעם, אַ גרויסן שוואַרצן פּאַראַסאָל — אַזאַ זאַך שטאַרקט דאָס זיכערקייטס־געפיל ביים מענטש. פאַר צוואַנציק צענט האָב איך אויסגעטרינקען אַ קאַווע אין אַן איטאַליעניש ביסטראָ. ס'איז דאָרט געווען שמוציק ווי אין ירושלים אויף רחוב יפו; ירושלים איז הייליק, ביי אַ הייליקן דאָרף מען נישט קאָנטראָלירן, צי ער האָט ריין אונטער די נעגל. אַ הייליקער מעג זיך אויך געוויסע הנחות דערלויבן. בראָדוויי איז נישט הייליק, אָבער בראָדוויי איז אַן אַלטער רייכער קליינבירגער מיט הונדערט־יעריקער טראַדיציע. ער מעג זיך דערלויבן צו זיין ערטערווייז שמוציק, זאָלן זיך וואַשן די באַנקירן פון דער פינפטער עוועניו.

כ'האָב נאָך אַמאָל אַריינגעקוקט אין מיין נאָטיץ־העפטל און געפונען דעם ריכטיקן אַדרעס. כ'בין אַריין אין האָל, נעבן דעם ליפט איז געשטאַנען אַן עלטערע דאַמע, אַ זקנה מיט אַ געשמינקעוועט פּנים. איך האָב געמאַכט אַ העפלעכן זשעסט מיט דער האַנט, זי זאָל אַריין די ערשטע. זי האָט מיך, זעט אויס, שלעכט פאַרשטאַנען. זי האָט זיך דערשראָקן און אַוועקגערוקט זיך פון ליפט. פאַרוואָס האָט זי פאַר מיר מורא געהאַט? נו, יאָ, עמעץ האָט מיר שוין אַמאָל געזאָגט, אַז איך האָב אַ פּנים פון אַ מערדער, בפרט דעמלט ווען איך בין בייז, און בייז בין איך כמעט שטענדיק. אָבער דאָס מאָל בין איך נ י ש ט געווען בייז אויף קיינעם און אפילו אויף זיך אַליין אויך נישט. כאָטש די דאָזיקע זקנה האָט אַ ביסל געוועקט מיין פּראָטעסט: זי איז שוין מסתמא אַלט געווען אַ הונדערט יאָר, און די ליפּן האָט זי געהאַט אָנגעפּאַמאַדעוועט מיט אַ זאַפטיקער שמינקע, וואָס האָט געהאַט דעם קאָליר פון פרישע ווייַנשל. נו, גוט, כאַפּט זי דער וואַטנמאַכער, בין א י ך אַריין דער ערשטער אין ליפט אַריין און זי איז געבליבן. אין ווינקל פון ליפט איז געהאָנגען אַ שפּיגל, האָב איך געוואָרפן אַ בליק און כ'האָב פאַרשטאַנען, אַז די הונדערטיעריקע איז געווען גערעכט: צו אַזאַ פּנים קען מען נישט האָבן קיין צוטרוי.

אויפן דריטן שטאָק בין איך אַרויס פון ליפט און כ'האָב אָנגעקלונגען. די טיר האָט געעפנט אַן עלטערע פרוי, איך האָב זי באַלד דערקענט, כאָטש אין מיין זכרון איז זי געווען פאַרשריבן ווי אַ יונג און שיין מיידל און באַגעגנט האָב איך אַ פרוי מיט גראָע, אפשר אַ ביסל צו פרי גראָ געוואָרענע האָר. אויף אַ ווײַלע האָב איך זיך פאַרשעמט פאַר איר אַלטקייט און אויך פאַר מיין אייגענער אַלטקייט, ווי דווקא דאָס וואָלט געווען אַ זאַך, וואָס מען דאַרף זיך שעמען.

איך האָב זיך פאַרנייגט און פאַרגעשטעלט. אַזוי און אַזוי הייס איך. און איך האָב איר גענומען דערמאָנען פּרטים, די שטאָט, די גאַס, דאָס הויז, אין וועלכן מיר האָבן געוווינט, געשעענישן, צייטן. זי האָט צוגעמאַכט די אויגן, די קנייטשן

אויף איר פּנים זענען געוואָרן נאָך טיפער — אַזוי האָט זיך מיר געדאַכט. זי האָט געשוויגן און איך האָב גערעדט, איך האָב רעקאָנסטרוּירט דאָס וואָס איז געווען מיט עטלעכע יאָרצענטליק צוריק, נאָך פאַר דער מלחמה, פאַר דער גרויסער שחיטה. איך האָב איר דערמאָנט דאָס, וואָס איז דעמלט געווען יונג און שיין, איך האָב נישט דערמאָנט מיט קיין איינציק וואָרט וועגן די שטעכל־דראָטן. כ'האָב נישט דערמאָנט וועגן אויוונס, וואַגאָנען, געלע לאַטעס, עקזעקוציעס, איך האָב דאָס אַלץ פאַרשוויגן, פּונקט ווי עס וואָלט קיין מאָל נישט פּאַסירט.

מיר זענען געזעסן אין אַ גרויסן, באַשיידן מעבלירט צימער. אויף דער וואַנט האָב איך באַמערקט אַ פּאָרטרעט, אַ פאָטאָגראַפיע פון אַ ייִנגל — וואָס אויך וועגן אים האָב איך פאַרשוויגן, באַמיט זיך נישט צו דערמאָנען זיין נאָמען.

איך האָב צו איר גערעדט, און זי איז געשטאַנען ביים פענצטער און אַראָפּגעקוקט: דאָס הויז איז געווען ביי אַ שטיל זייטן־געסל, אין דער לענג פון דער גאַס זענען געוואַקסן צוויי רייען גרויסע בליענדיקע קאַשטאַן־ביימער.

— אַזאַ שיין געסל — האָט זי געזאָגט — אמת? פּונקט ווי ד אָ ר ט. איר געדענקט? לעבן אונדזער הויז...

איך האָב באַמערקט, אַז אירע ליפּן ציטערן לייכט. זי האָט געקוקט דורכן פענצטער מיט גרויס פאַראינטערעסירונג, כאָטש אונטן, אויף דער גאַס, איז גאָרנישט פאָרגעקומען. אין שאָטן פון די ביימער זענען געשטאַנען עטלעכע אויטאָס, אָבער די אַלטע שכנותדיקע הייזער האָבן אויסגעזען אַזוי, ווי קיינער וואָלט אין זיי נישט געוווינט.

— דאָס טייכל לעבן אונדזער הויז... — האָט זי זיך דערמאָנט — איר געדענקט עס? כ'האָב פאַרגעסן, ווי אַזוי עס האָט געהייסן.

— טישמעניצע — האָב איך איר שטיל אונטערגעזאָגט.

— יאָ. טישמעניצע. ערב־פרילינג פלעגט טייען דער שניי. דאָס וואַסער פון די בערג פלעגט אַראָפּשווימען, דאָס טייכל פלעגט דעמלט אויסגיסן, ס'פלעגט זיך פאַרוואַנדלען אין אַ גרויסן טייך, וואָס האָט גרויזאַם גערוישט. די הילצערנע בריק פלעגט קרעכצן. ביז היינט געדענק איך דאָס. עס האָט גערוישט, און איך האָב געהערט פאַרשיידענע אויסטערלישע קלאַנגען, ווי פייגל וואָלטן געוויינט. אויך איצט הער איך דאָס. נישט אין דער מינוט, נאָר ביינאַכט. ביי טאָג הער איך נישט. ביי טאָג קוק איך. איך שטיי ביים פענצטער און איך וואַרט. כ'ווייס דאָך נישט ווען ער וועט קומען צו פאָרן. אפשר האָט ער שוועריקייטן מיטן באַקומען אַ וויזע, מיטן פּאַספּאָרט. דאָס מוז דויערן.

מיר האָבן אַ ווײַלע געשוויגן, און אין דאָזיקן שווייגן, אין דער דאָזיקער שטילקייט איז געווען אַ געשפּאַנטע שטימונג. איך האָב געזוכט אין די געדאַנקען, ווי אַזוי צו פאַרקירעווען דעם שמועס אין אַן אַנדערער ריכטונג.

— איר האָט דאָ פריינט? באַקאַנטע? עמעץ באַזוכט אייך?

— ניין, — האָט זי געענטפערט — איך דאַרף קיינעם נישט. ווען איך בין געווען יונג, האָב איך געהאַט אַ סך פריינט. היינט האָב איך קיינעם נישט. איך

וואַרט אויף מיין ברודער. איר קענט דאָך אים. דערציילט מיר עפּעס וועגן אים. ווי אַזוי גייט עס אים ?

און זי האָט מיר געוויזן אויף דער וואַנט, ווו עס איז געהאָנגען די גרויסע פּאָטאָגראַפיע פון דעם יינגל.

— יאָ... — האָב איך געזאָגט, באַהערשנדיק די טרוקעניש אין האַלדז — ווען איך האָב מיט אים דאָס לעצטע מאָל גערעדט, האָט ער מיר געזאָגט, אַז ער האָט אייך זייער ליב. ער האָט דעמלט געבענקט צו אייך, געוואָלט אייך זען, געוואָלט זיין צוזאַמען מיט אייך.

— איך ווייס. איך האָב עס געפילט.

כ׳האָב פאַררויכערט אַ פּאַפּיראָס. כ׳האָב זיך געפילט פאַרשעמט און צעבראָכן. כ׳האָב אויסגעמיטן צו באַגעגענען זיך מיט איר בליק. כ׳האָב גענומען אַרומקוקן זיך, איך האָב געזוכט אויף וואָס צו פאַרהאַלטן דעם בליק און איך האָב דערזען אויף דער וואַנט נאָך עטלעכע בילדלעך — אַלטע ביליקע רעפּראָדוקציעס פון ליליענס האַלצשניטן אויף ביבלישע טעמעס. דער דאָזיקער ליליען האָט אויך געשטאַמט פון אונדזערע קאַנטן. אָבער אויך ליליען האָט מיר נישט געהאָלפן אַנטלויפן פון איר בליק, פון איר שווייגן, פון מיינע זכרונות. ער איז דעמלט אַלט געווען אַכצן יאָר, ער איז געגאַנגען איינגעבויגן אונטער דער שווערער לאַסט פון יענער צייט, פון יענעם טאָג, ער האָט געהאַט גרויסע טונקעלע אויגן, ביידע זענען מיר געווען פריינט, ביידע זענען מיר געווען אין די זעלבע יאָרן, ביידע זענען מיר נאָך געווען לעבעדיק, אָבער ער האָט געוווּסט, אַז אין אַ מינוט אַרום, אין אַ מינוט וואָס וועט זיין לאַנג ווי די אייביקייט, אָדער אין עטלעכע מינוט, וועלכע וועלן זיין קורץ ווי אַן אויגנבליק — וועט ער שטאַרבן. און אויך איך האָב געוווּסט, אַז ער וועט שטאַרבן ווען ער וועט צוקומען צום עק פון דעם ברעט איבער דער גרויסער יאַמע. און אין אַ שעה אַרום, אָדער אין צוויי, ווען דער גרוב וועט שוין זיין פול, וועלן מיר — איך און נאָך עטלעכע יידן פון דער ״באַגרעבער־קאָמאַנדע״ — באַגיסן דעם גרוב מיט קאַלעך, פאַרשיטן, אויסגלייכן, אויסברוקירן דעם פּלאַץ מיט שטיינער, אָדער — אויב מען וועט אונדז באַפעלן — פאַרזעצן דאָרט בלומען אָדער קרויט.

איך אַנטלויף פאַר אירע אויגן, אויך דעמלט בין איך פאַר ז י י ן בליק אַנטלאָפן. ווי אַזוי האָב איך געקאָנט זיין בליק אויסהאַלטן, אַז איך בין געשטאַנען אין אַ זייט, אַנגעשפּאַרט אויף דער לאָפּאַטע — ער האָט די דאָזיקע לאָפּאַטע געזען, און אויב ער האָט זי געזען, האָבן מיר שוין נישט געקאָנט זיין קיין פריינט, מיר זענען שוין געווען ווייט פון זיך, פרעמד.

און זי, די שוועסטער זיינע, קוקט אויף מיר איצט מיט די אויגן פון איר ברודער. ווו איז זי געווען דעמלט, ווען איך האָב מיט ערד און שטיינער צוגעדעקט, צוגעשיט די וואַרעמע, כמעט נאָך צאַפּלענדיקע, כמעט נאָך לעבעדיקע לייבער פון זעקס הונדערט דערשאָסענע ? איך האָב נישט קיין מוט צו פרעגן ביי איר.

— אַלע זענען שוין פון דאָרט אַרויסגעפאָרן און ער איז נאָך אַלץ נישטאָ. איך האָב אים נישט פאַריבל, חס ושלום. ער איז אַזאַ אומבאַהאָלפענער. ווען ער וועט קומען, וועל איך שוין נישט מוזן שטיין ביים פענצטער.

עס האָט מיך אַרומגענומען אַ פאַרצווייפלונג. איך האָב געוואָלט וואָס גיכער אַרויס פון דאַנעט, כ׳האָב אָבער נישט געוווּסט ווי אַזוי צו פאַרענדיקן דעם דאָזיקן דיאַלאָג.

— איר קוקט אַזוי אומגעדולדיק אויפן זייגער — האָט זי זיך פּלוצים אויף מיר אָפּגעבייזערט — איך האָב אייך נישט פאַרבעטן און איך האָב נישט בדעה אייך צו האַלטן מיט כוח.

איך האָב געדולדיק געשוויגן. מיט דרייסיק יאָר צוריק האָב איך א י ם צוגעזאָגט, אַז אויב איך וועל בלייבן לעבן, וועל איך זי אין אַ געוויסן טאָג באַזוכן. און איצט איז מיר קאַלט פון איר בליק און איך האָב דערפילט, אַז זי האַסט מיך.

— איר זענט אַ שלעכטער מענטש ! אַזוי ווי אַלע, אַזוי ווי די גאַנצע וועלט ! נאָך וואָס זענט איר צו מיר געקומען ? איר זענט געווען זיין פריינט, אָבער ער איז געווען בעסער פון אייך. עס איז נישט געווען אַזאַ גוט קינד אויף דער וועלט, טאָ פאַרוואָס איז ער אומגעקומען, און איר לעבט. אַלע לעבן, נאָר ער איז טויט, פאַרוואָס, פאַרוואָס ? און פאַרוואָס דערציילט איר מיר ליגנס ? פאַרוואָס האָט איר געזאָגט, אַז ער בענקט ? טויטע בענקען נישט !

זי האָט מיך געשמיסן מיט ווערטער ווי מיט אַ בייטש.

— און איצט גייט אייך שוין. איך וויל אייך מער נישט זען, איר הערט ? איך וויל וואַרטן אויף מיין ברודער. און זאָל מיר קיינער אין דעם נישט שטערן.

איך האָב זיך אויפגעהויבן פון אָרט און גענומען שאַרן צו דער טיר. זי האָט מיך אַרויסגעשטופּט אויפן קאָרידאָר. כ׳האָב געוואַרט אַ ווײַלע אויפן ליפט און האָב געהערט, ווי זי פאַרשליסט די טיר, און כ׳האָב געהערט איר געוויין, און איך הער אים אויך איצט, אין אָט דער מינוט, ווען איך שטעל דאָס פּינטעלע נאָכן לעצטן זאַץ פון דער דאָזיקער דערציילונג.

*